

ВИСНОВОК
на проект Закону України «Про оборонну інноваційну діяльність»

Поданий проект визначено альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо інноваційної діяльності сил оборони» (реєстр. № 15215 від 01.05.2026).

Як зазначено у п. 1 пояснювальної записки до проекту, він розроблений з метою «створення правових, організаційних, наукових, освітніх, технологічних та економічних умов для забезпечення технологічного суверенітету України у сфері безпеки та оборони, формування та функціонування ефективної національної системи оборонної інноваційної діяльності, підвищення обороноздатності держави через здобуття інноваційного лідерства та інтенсивний технологічний розвиток, створення передумов для перемоги у війні та досягнення стійкого миру через інноваційну технологічну перевагу над противником у сучасних умовах асиметричних та гібридних загроз».

Для досягнення вказаної мети у проекті пропонується прийняти Закон України «Про оборонну інноваційну діяльність», у якому: визначити мету, завдання та суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, принципи державної політики у сфері оборонної інноваційної діяльності (ст.ст. 2, 3, 5); встановити систему управління та координації оборонної інноваційної діяльності та передбачити, що уповноваженим органом виконавчої влади, що реалізує державну політику, здійснює управління та координацію у сфері оборонної інноваційної діяльності, є Державне агентство інновацій у сфері безпеки і оборони України (розділ II); передбачити особливості планування та фінансування оборонних інновацій (розділ III); створити Інноваційні сили оборони як спеціально сформований компонент системи безпеки та оборони України та визначити основні їхні завдання (п. 7 ч. 1 ст. 1, ст. 15 проекту, зміни до ст. 3 Закону України «Про Збройні Сили України»); передбачити положення щодо міжнародного співробітництва у сфері оборонних інновацій (розділ VI) тощо.

Проект не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 10.02.2026 № 4774-IX. Разом з тим, до вказаного Плану включений проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оборонних інновацій» (п. 277 Плану).

Головне управління, розглянувши проект, вважає за необхідне висловити щодо його змісту такі зауваження та пропозиції.

1. Насамперед, варто зауважити, що закон має регулювати найбільш важливі суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил поведінки суб'єктів цих відносин.

Прийняття нових первинних законодавчих актів (що пропонується даним проектом) доцільно здійснювати лише у випадках виникнення чи виділення певної самостійної сфери суспільних відносин, що не врегульована (недостатньо чи недосконало врегульована) чинними нормами права. При цьому, для врегулювання такої сфери відносин має існувати потреба у прийнятті нових законодавчих норм. У запропонованому ж проекті законодавчого акту зроблена спроба унормувати питання одного з видів інноваційної діяльності – оборонної інноваційної діяльності.

Такий підхід не є типовим для української системи законодавства, де застосовується принцип галузевого регулювання. На нашу думку, суспільні відносини, які пропонується врегулювати у внесеному проекті, не повинні бути предметом регулювання окремого законодавчого акту.

До того ж, запропоноване регулювання відносин щодо оборонної інноваційної діяльності стосується здебільшого утворення нових органів, які уповноважуються здійснювати оборонну інноваційну діяльність, компетенції цих органів та їхніх підрозділів. Це також не є характерним для законодавчого регулювання, яке повинне містити загальнообов'язкові правила поведінки, а не вирішувати процедурні питання щодо порядку здійснення таких правил поведінки та утворення органів, установ та організацій, які уповноважені забезпечувати їхнє виконання.

2. Проектом пропонується створити *Державне агентство інновацій у сфері безпеки і оборони України* (далі – Держоборонінновації) як уповноважений орган виконавчої влади, що реалізує державну політику, здійснює управління та координацію у сфері оборонної інноваційної діяльності (ч. 1 ст. 6).

Однак вважаємо, що запропонований підхід, який полягає у вирішенні на законодавчому рівні питання існування певного органу виконавчої влади та його правового статусу, не впливає з конституційної моделі організації влади в Україні, що базується на положеннях ст. 6 Конституції України, за якою державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Відповідно до ч. 1 ст. 113 Конституції України Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, і, серед іншого, здійснює повноваження «спрямовувати і координувати роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (п. 9 ст. 116); утворювати, реорганізовувати та ліквідувати відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади

(п. 9¹ ст. 116); призначати на посади та звільняти з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України» (п. 9² ст. 116).

Тобто, *за конституційними нормами саме Кабінет Міністрів України наділений установчими, кадровими та контрольними функціями щодо центральних органів виконавчої влади.*

3. Звертаємо увагу на окремі суперечливі приписи проекту щодо принципів оборонної інноваційної діяльності та завдань Держоборонінновації.

3.1. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 3 проекту одним із принципів державної політики у сфері оборонної інноваційної діяльності є принцип відкритості та прозорості, який передбачає, що формування та реалізація політики у сфері оборонних інновацій здійснюються публічно, за умови забезпечення режиму інформаційної безпеки та захисту державної таємниці. *Цілі, пріоритети, процедури закупівель та результати державних програм, за винятком інформації з обмеженим доступом, є відкритою інформацією, яка постійно оприлюднюється на інформаційних ресурсах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері оборони, або спеціально уповноваженого ним органу.*

Разом з тим, Законом України «Про державну таємницю» передбачено, що до державної таємниці у порядку, встановленому цим Законом, відноситься інформація: у сфері оборони – про винаходи, дослідження і розробку нових зразків озброєння в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони та про результати таких досліджень і розробок (абз. 7 п. 1 ст. 8 Закону України «Про державну таємницю»).

Тому фактично реалізація цих норм проекту може не здійснюватися, оскільки уся інформація про винаходи, дослідження і розробку нових зразків озброєння в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони та про результати таких досліджень і розробок є державною таємницею та повинна бути засекреченою.

3.2. Держоборонінновації передбачається утворити як уповноважений орган виконавчої влади, що реалізує державну політику, здійснює управління та координацію у сфері оборонної інноваційної діяльності.

Разом з тим, окремі повноваження Держоборонінновації стосуються не тільки сфери оборонної інноваційної діяльності, а й сфери оборони загалом. До прикладу можна навести такі завдання Держоборонінновації, як стратегічне планування та прогнозування високотехнологічних *потреб оборони*, організація роботи з гармонізації національних стандартів у сфері оборонних технологій зі стандартами НАТО (STANAG) та ЄС (п.п. 2, 10 ч. 3 ст. 6, ст. 26 проекту).

Тому вважаємо за необхідне запропоновані у проекті повноваження Держоборонінновації чітко розмежувати з повноваженнями Міністерства оборони України, які визначені у ч. 2 ст. 10 Закону України «Про оборону України», а також з іншими органами, які наразі наділені окремими повноваженнями у сфері оборони або інновацій (наприклад, Державної служби

спеціального зв'язку та захисту інформації, яка уповноважена забезпечувати в межах своїх повноважень формування та реалізацію інноваційної та інвестиційної політики (п. 54 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»)).

3.3. Положення п. 5 ч. 4 ст. 6 проекту, згідно з яким Держоборонінновації для виконання своїх завдань має право «представляти пропозиції щодо виділення коштів з державного бюджету на фінансування високотехнологічних оборонних інновацій», не відповідає принципу правової визначеності, оскільки є незрозумілим, кому «представляються» такі пропозиції. Якщо йдеться про підготовку пропозицій до проекту бюджету, то означене питання визначається Бюджетним кодексом України (далі – БК), а тому його вміщення у Законі, проект якого розглядається, вбачається недоцільним.

4. У ч. 5 ст. 6 проекту передбачається, що керівник Держоборонінновації призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

Слід зазначити, що *єдині підходи до правового регулювання відносин з питань вступу, проходження та припинення державної служби у системі центральних органів виконавчої влади визначені в законах України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Про державну службу».*

Згідно з ч. 1 ст. 19 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» *керівник центрального органу виконавчої влади призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України. Комісія з питань вищого корпусу державної служби вносить на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо кандидатур для призначення на посаду керівника центрального органу виконавчої влади за результатами конкурсу відповідно до законодавства про державну службу.*

У п. 2 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про державну службу» передбачено, що «комісія з питань вищого корпусу державної служби проводить конкурс на зайняття посад державної служби категорії «А» та вносить суб'єкту призначення пропозиції щодо кандидатур на такі посади загальною кількістю не більше трьох осіб». При цьому, *«керівник центрального органу виконавчої влади звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України або міністра, який спрямовує та координує діяльність такого органу»* (ч. 1 ст. 19 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»).

Натомість у проекті пропонується встановити для керівника Держоборонінновації інший, ніж наразі законодавчо встановлений у системі органів виконавчої влади, механізм призначення його керівника, який не передбачає проведення конкурсу на цю посаду. Така практика встановлення особливостей призначення, звільнення керівників, зміни статусних аспектів організації діяльності тих чи інших центральних органів виконавчої влади, на наш погляд, порушує злагодженість всієї системи взаємопов'язаних та взаємозалежних органів виконавчої влади, які в сукупності утворюють цілісну єдність у процесі реалізації виконавчої влади на території держави.

Також, на нашу думку, положення про вимоги до керівника Держоборонінновації та особливостей його призначення, наявні у ч. 6 ст. 6 проекту, варто викласти в окремій статті проекту для забезпечення системи викладення нормативно-правових приписів.

Окрім того, звертають на себе увагу особливі вимоги, які встановлюються для претендентів на посаду керівника Держоборонінновації, до яких пропонується віднести: громадянство України; наявність вищої освіти відповідного професійного спрямування (повна вища інженерна, військова інженерна або військова командно-інженерна освіта, *а також рівень* військової освіти стратегічного рівня або освіта за спеціальністю «Державне військове управління» або «Державне управління»); науковий ступінь доктора технічних наук; досвід роботи, не менше 10 років, на керівних посадах у сфері підготовки військових фахівців, наукових досліджень та супроводження виробництва в сфері інновацій та/або досвід реалізації високотехнологічних проєктів, чи роботи в сфері управління оборонною, науковою, інноваційною або високотехнологічною діяльністю (ч. 5 ст. 6 проекту).

У цьому контексті викликає сумнів доцільність встановлення вимог щодо наявності двох вищих освіт (вищої інженерної, військової інженерної або військової командно-інженерної освіти, *а також рівень* військової освіти стратегічного рівня або освіти за спеціальністю «Державне військове управління» або «Державне управління») та встановлення у законодавчому акті переліку назв спеціальностей, які мають бути наявні у особи, щоб претендувати на цю посаду.

5. Зауваження викликають приписи проекту щодо суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, які наявні у ст. 5 проекту.

5.1. У ч. 1 цієї статті визначається, що суб'єктами оборонної інноваційної діяльності є фізичні та юридичні особи. На нашу думку, проєкт має бути доповнений визначенням певних вимог до таких суб'єктів діяльності. Зокрема, для юридичних осіб - суб'єктів оборонної інноваційної діяльності доцільним було б встановлення переліку осіб, які не можуть бути засновниками або власниками істотної участі таких юридичних осіб.

До цього переліку, на нашу думку, варто включити: юридичних осіб, щодо яких держава, що здійснює збройну агресію проти України, у значенні, наведеному у ст. 1 Закону України «Про оборону України», прямо або опосередковано здійснює контроль; юридичних осіб, кінцевими бенефіціарними власниками, учасниками (акціонерами) або власниками істотної участі яких є громадяни такої держави; юридичних осіб, до яких застосовано санкції відповідно до Закону України «Про санкції»; юридичних осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції; юридичних осіб, які прямо чи опосередковано перебувають під контролем зазначених осіб; юридичних осіб, інформація про всіх кінцевих бенефіціарних власників яких не розкрита та які зареєстровані в державах (на територіях), включених до переліку офшорних зон,

затвердженого Кабінетом Міністрів України; юридичних осіб, інформація про кінцевих бенефіціарних власників яких не розкрита відповідно до вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу; юридичних осіб, зареєстрованих відповідно до законодавства держав, віднесених Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) до юрисдикцій високого ризику або юрисдикцій, що перебувають під посиленням моніторингом, а також юридичних осіб, 50 і більше відсотків статутного капіталу яких прямо або опосередковано належать таким особам.

Крім того, у проекті доцільно розглянути питання щодо встановлення вимог до фізичних осіб-іноземців та осіб без громадянства, які мають намір стати суб'єктами оборонної інноваційної діяльності в Україні, зокрема, щодо відсутності громадянства держави-агресора, відсутності застосованих до них санкцій, а також інших обставин, які можуть створювати загрози національній безпеці України. Це зауваження також стосується п. 10 ч. 2 ст. 7 проекту щодо іноземних партнерів та міжвідомчих структур, з якими взаємодіятиме Центр передових оборонних дослідницьких проектів.

5.2. Відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 5 проекту до переліку суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, що здійснюють або сприяють здійсненню оборонної інноваційної діяльності, віднесено *юридичних осіб* приватного права незалежно від форми власності та організаційно-правової форми (компанії, корпорації, малі та середні підприємства, установи, організації, *стартапи*), які здійснюють науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, виробництво, надання послуг або інвестиційну діяльність у сфері високотехнологічних оборонних інновацій.

Водночас у визначенні поняття «оборонно-технологічний «стартап»» (п. 11 ч. 1 ст. 1 проекту) зазначено, що це «новостворений суб'єкт господарювання (*юридична особа або фізична особа-підприємець*), що здійснює оборонну інноваційну діяльність на ранній стадії, має високий потенціал зростання та орієнтований на розроблення та комерціалізацію ризикових, але потенційно революційних оборонних інновацій». Тобто, йдеться не лише про юридичних осіб, а й про фізичних осіб - підприємців, що не враховано при встановленні переліку суб'єктів оборонної інноваційної діяльності.

5.3. Пунктом 8 ч. 2 ст. 5 проекту до переліку суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, крім інших, віднесені *венчурні компанії*, які здійснюють фінансування оборонних інноваційних проектів. Слід зауважити, що термін «венчурні компанії» не є типовим для понятійно-термінологічного апарату законодавства України у сфері інститутів спільного інвестування. Натомість у ч. 10 ст. 7 Закону України «Про інститути спільного інвестування» використовується поняття «венчурний фонд», під яким розуміється «недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, що здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб».

5.4. У п. 10 ч. 2 ст. 5 проекту до суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, які здійснюють або сприяють здійсненню такої діяльності, віднесено *«державні установи з питань інтелектуальної власності, які забезпечують правову охорону та управління правами на результати інтелектуальної діяльності, отримані в процесі оборонної інноваційної діяльності»*.

Водночас відповідно до п. 33 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» державна система правової охорони інтелектуальної власності охоплює не лише державні установи, а й *«центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, НОІВ і сукупність наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності»*.

Отже використане у проекті формулювання – «державні установи з питань інтелектуальної власності» – не повною мірою узгоджується із законодавчо визначеною структурою державної системи правової охорони інтелектуальної власності, оскільки звужує її лише до установ і не враховує таку її ознаку, як належність до неї інших суб'єктів, визначених у Законі України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

Крім того, потребує уточнення положення про здійснення такими установами «управління правами на результати інтелектуальної діяльності», оскільки за загальним підходом повноваження щодо володіння, користування та розпорядження майновими правами інтелектуальної власності належать власнику таких прав або іншій уповноваженій ним особі. У цьому контексті слід враховувати вимоги ч. 2 ст. 36 Закону України «Про оборонні закупівлі», згідно з якою власником виробничих потужностей, а також об'єктів права інтелектуальної власності, створених за державні кошти в результаті виконання оборонних закупівель, є держава в особі державних замовників. Володіння, розпорядження та використання таких об'єктів, товарів і потужностей, у тому числі, на умовах оренди, здійснюються в порядку, визначеному законодавством, із додержанням зобов'язань щодо охорони прав на створені об'єкти права інтелектуальної власності.

5.5. До суб'єктів оборонної інноваційної діяльності також будуть належати державні наукові установи та заклади вищої освіти, які здійснюють фундаментальні та прикладні наукові дослідження, а також підготовку кадрів для оборонної інноваційної діяльності (п. 3 ч. 2 ст. 5 проекту).

Звертаємо увагу, що Закон України «Про вищу освіту», крім поняття «заклади вищої освіти», оперує поняттям «вищий військовий навчальний заклад», яке визначає як заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського і старшинського) складу з метою задоволення

потреб Збройних Сил України (далі – ЗСУ), інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, інших розвідувальних органів України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»).

Тому пропозиція проекту визначити в якості суб'єктів оборонної інноваційної діяльності тільки заклади вищої освіти та врегулювати їхні повноваження у цій сфері фактично усуває можливість вищих військових навчальних закладів здійснювати таку діяльність.

У зв'язку з цим, некоректним є також визначення Національного воєнного науково-дослідницького інституту як *військового закладу вищої освіти* (ч. 2 ст. 16 проекту), оскільки таким чином створюється нова організаційно-правова форма закладу вищої освіти, що не передбачена Законом України «Про вищу освіту».

Окрім того, незрозуміло, чому до суб'єктів оборонної інноваційної діяльності пропонується віднести лише *державні* наукові установи та заклади вищої освіти, залишаючи поза увагою приватні заклади вищої освіти.

5.6. Одним із суб'єктів оборонної інноваційної діяльності є органи місцевого самоврядування, які у межах своїх повноважень можуть сприяти розвитку оборонної інноваційної інфраструктури на своїй території (створення технопарків, кластерів тощо) (п. 11 ч. 2 ст. 5 проекту).

Разом з тим, проектом не пропонується визначити повноваження органів місцевого самоврядування у цій сфері, а також внести зміни до спеціального законодавчого акта, який регулює повноваження органів місцевого самоврядування. Це ставить під ризик можливість реалізації органами місцевого самоврядування функцій у сфері оборонної інноваційної діяльності.

6. Пропозиція проекту створити Інноваційні сили оборони містить концептуальні недоліки щодо визначення поняття, структури, завдань та організації діяльності таких сил.

6.1. Інноваційні сили оборони проектом визначаються як *спеціально сформований компонент системи безпеки та оборони України, що включає постійно діючі, експериментально-бойові частини, підрозділи, з'єднання ЗСУ, інших складових сил оборони, структурні підрозділи державних органів*, створені для підготовки, апробації, адаптації та впровадження перспективних систем і механізмів управління, зразків озброєння, військової техніки, новітніх форм і способів ведення бойових дій, управління ними та їх всебічного забезпечення; *а також система управління, науково-технічного забезпечення, освіти і підготовки фахівців оборонної інноваційної промисловості* (п. 7 ч. 1 ст. 1).

Тобто, з цього визначення можна зробити висновок, що Інноваційні сили оборони є комплексним утворенням, яке складається з різних суб'єктів – як військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, органів

спеціального призначення з правоохоронними функціями (що впливає з поняття «сили оборони», визначеного у п. 18 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»), так і структурних підрозділів державних органів.

У той же час, у ч. 2 проекту передбачено, що Інноваційні сили оборони формуються та діють на постійній основі у складі ЗСУ та, за необхідності, в інших складових сил оборони. У свою чергу, змінами до Закону України «Про Збройні Сили України» встановлюється, що Інноваційні сили оборони складаються з експериментально-бойових підрозділів, що формуються за родом/видом військ (сил) або за технологічним профілем і включають в себе: підрозділ безпілотних авіаційних комплексів; підрозділ безпілотних надводних та підводних комплексів; підрозділ наземних роботизованих та автоматизованих систем; підрозділ радіоелектронної боротьби та кіберзахисту; підрозділ інформаційно-психологічних операцій; підрозділ високоточних ракетних систем; підрозділ високоточної артилерії та розвідки цілей; підрозділ некінетичних засобів ураження; підрозділ дистанційного зондування Землі, обробки інформації та захищених систем зв'язку (ч. 4 ст. 3 цього Закону у редакції проекту).

Окрім того, у ч. 1 ст. 15 проекту зазначено, що «Інноваційні сили оборони забезпечують *апробацію, адаптацію, впровадження та ефективне бойове застосування перспективних зразків озброєння, військової техніки, програмного забезпечення, а також новітніх форм, методів та технологій ведення бойових дій та управління ними*». Частина 2 цієї статті визначає, що «Інноваційні сили оборони формуються та діють на постійній основі у складі Збройних Сил України та, за необхідності, в інших складових сил оборони».

Тобто, визначені у ч. 1 ст. 15 проекту завдання Інноваційних сил оборони, порядок їх формування та дії не відповідають видам та компетенції цих сил, визначених у терміні «інноваційні сили оборони» (п. 7 ч. 1 ст. 1 проекту). При цьому, основні завдання усіх інноваційних сил оборони, передбачені у ч. 3 цієї статті, стосуються переважно підрозділів, з'єднань ЗСУ, складових сил оборони. Окремо розглядаються лише повноваження Національного військового науково-дослідницького інституту (ст. 16 проекту), а повноваження інших складових інноваційних сил оборони взагалі у проекті не визначені.

6.2. Що ж стосується утворення Інноваційних сил оборони безпосередньо в ЗСУ, то доцільність такої новели викликає сумнів. Адже *апробацію, адаптацію, впровадження та ефективне бойове застосування перспективних зразків озброєння, військової техніки можуть здійснювати усі роди/види військ (сил) ЗСУ, як і підрозділи інших військових формувань, які залучаються до ведення воєнних (бойових) дій або під час виконання своїх основних завдань*.

6.3. У ч. 2 ст. 5 проекту дається перелік суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, що здійснюють або сприяють здійсненню оборонної інноваційної діяльності, серед яких окремо від ЗСУ, інших складових сил оборони, утворених

відповідно до законів України, вказуються Інноваційні сили оборони та експериментально-бойові підрозділи (п. 2 ч. 2 ст. 5 проекту)

Разом з тим, виходячи з визначення, наведеного у п. 7 ч. 1 ст. 1 проекту, Інноваційні сили оборони не можуть бути окремим суб'єктом оборонної інноваційної діяльності, оскільки це є сукупним поняттям, яке охоплює частини, підрозділи, з'єднання ЗСУ, інші складові сил оборони, структурні підрозділи державних органів, а також систему управління, науково-технічного забезпечення, освіти і підготовки фахівців оборонної інноваційної промисловості.

6.4. У ч. 1 ст. 15 проекту зазначено, що Інноваційні сили оборони забезпечують, зокрема, *ефективне бойове застосування* перспективних зразків озброєння, військової техніки тощо. Однак звертаємо увагу, що поняття «ефективність» є доволі оціночним і не має визначених критеріїв у законодавстві. Крім того, чи буде застосування зразків зброї ефективним, також неможливо передбачити, оскільки це має визначатись окремими процедурами оцінки. На нашу думку, тим самим створюється ризик довільного тлумачення та правової невизначеності пропонованої норми.

Задля уникнення такої невизначеності у цьому завданні, вочевидь, доцільно вести мову про те, що Інноваційні сили оборони *забезпечують бойове застосування* перспективних зразків озброєння, військової техніки тощо, а *також здійснюють оцінку його результатів*.

7. Відповідно до ч. 1 ст. 7 проекту у Держоборонінновації утворюється Центр передових оборонних дослідницьких проєктів *для забезпечення формування, фінансування та координації передових науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у сфері оборони, безпеки та подвійного призначення*.

Проте така пропозиція не узгоджується з предметом правового регулювання проекту, яким є оборонна інноваційна діяльність, та основним статусом Держоборонінновації як уповноваженого органу виконавчої влади, що реалізує державну політику, здійснює управління та координацію *у сфері оборонної інноваційної діяльності*.

Адже таким чином Центр передових оборонних дослідницьких проєктів відповідатиме за визначення стратегічного технологічного розвитку усього сектору безпеки та оборони України та організацію проведення дослідно-конструкторських робіт у цій сфері, що усуває Міністерство оборони України (далі – Міноборони) від здійснення такої діяльності та закладає основи для дублювання функцій декількох органів та установ у цій сфері.

У цьому контексті варто звернути увагу, що наразі до завдань Міноборони віднесено: формування державної політики у сфері оборони щодо цифрового розвитку, цифрових інновацій, технологій у сфері оборони; забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері інноваційної діяльності у стратегічних галузях промисловості; забезпечення підтримки інновацій в оборонно-промисловому комплексі та в інших галузях промисловості

(пп. 2, абз. 2 пп. 3, абз. 2 пп. 11 п. 3 Положення про Міністерство оборони України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 671 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 905)).

Для виконання цих завдань у структурі Міноборони створено підрозділи, які займаються розробкою, модернізацією та випробуванням нових видів озброєння. Так, Департамент військово-технічної політики, розвитку озброєння та військової техніки Міноборони забезпечує управління життєвим циклом озброєння та військової техніки, координує їх розробку, модернізацію, закупівлю та доступ до експлуатації у ЗСУ, Департамент воєнної політики та стратегічного планування Міноборони – визначає засади воєнної політики та організовує заходи оборонного планування, Департамент розвитку ракетного озброєння та системи протиракетної оборони Міноборони – координує розробку, модернізацію та випробування ракетного озброєння¹.

Зважаючи на це, для прийняття рішення щодо доцільності створення комплексної системи інноваційної оборонної діяльності та її законодавчого унормування варто спершу детально проаналізувати діяльність наявних органів та їхніх підрозділів у сфері інновацій (зокрема, й Міноборони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації тощо) зі здійснення таких завдань.

Окрім того, звертає на себе увагу необхідність деталізації поняття *«науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи у сфері подвійного призначення»*, оскільки в законодавчих актах наявне тільки поняття *«товари подвійного використання»*, *«послуги (технічна допомога) подвійного використання»* (див. абзаци 22, 23 ст. 1 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання»), *«споруди подвійного призначення»* (ч. 2 ст. 32 Кодексу цивільного захисту України).

8. У ч.ч. 1, 3 ст. 11 проекту передбачається, що основним інструментом планування та реалізації державної політики у сфері оборонних інновацій є Державна цільова програма розвитку оборонних інновацій, яка затверджується постановою Кабінету Міністрів України строком на 5 років з щорічною корекцією. При цьому, ця програма є обов'язковою для урахування Кабінетом Міністрів України при формуванні пропозицій Верховній Раді України щодо формування Плану законопроектних робіт Верховної Ради України та Проекту Закону про Державний бюджет України (ч. 3 ст. 11 проекту).

8.1. Слід зазначити, що затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля є повноваженням Верховної Ради України (п. 6 ч. 1 ст. 85 Конституції України).

Приписи майже аналогічного змісту містяться в Законі України «Про державні цільові програми», де встановлено, що загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-

¹ Апарат Міністерства оборони України. URL : <https://mod.gov.ua/pro-nas/aparat-ministerstva-oboroni>

культурного розвитку, охорони довкілля за поданням Кабінету Міністрів України затверджуються законом. Інші державні цільові програми за поданням державних замовників затверджуються Кабінетом Міністрів України (ст. 10 цього Закону).

Зважаючи на зміст Державної цільової програми розвитку оборонних інновацій, яка містить заходи науково-технічного розвитку у сфері оборони та, фактично, має загальнодержавне значення, вважаємо, що покладення на Кабінет Міністрів України повноважень з її затвердження не зовсім узгоджується із конституційними приписами щодо затвердження державних цільових програм парламентом.

При цьому, у проекті простежується певна невідповідність в організації діяльності із затвердження і виконання такої програми, оскільки її затвердження покладається на Уряд, проте Держоборонінновації щорічно подає до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України звіт про виконання Програми (ч. 5 ст. 11 проекту).

8.2. Звертаємо увагу, що ст. 4 Закону України «Про державні цільові програми» вже передбачено, що заходи, завдання та показники державних цільових програм, зокрема, «враховуються під час складення проекту Державного бюджету України на відповідний рік шляхом визначення головними розпорядниками бюджетних коштів обсягів видатків на їх реалізацію у складі бюджетних програм та включення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, відповідних бюджетних запитів до пропозицій проекту Державного бюджету України».

8.3. У п. 3 ч. 2 ст. 11 проекту встановлюється, що «програма розробляється Держоборонінновації на основі ... рекомендацій Координаційної ради та Науково-експертної ради».

Оскільки проектом передбачається утворення тільки Науково-експертної ради, то виникає питання, рекомендації якої Координаційної ради повинні братися до уваги при формуванні такої програми.

9. Окремі зауваження можна висловити до приписів проекту, які унормовують аналітичну та інформаційну діяльність суб'єктів оборонної інноваційної діяльності.

9.1. У проекті пропонується здійснювати аналітичне та інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів оборонної інноваційної діяльності за рахунок формування та ведення Центром компетенцій з оборонних інновацій та майбутніх технологій *єдиної бази знань, даних і реєстрів оборонних інноваційних проектів, критичних технологій, потенційних розробників, інфраструктури* (п. 4 ч. 1 ст. 9).

З огляду на передбачене у ч. 2 ст. 6 проекту здійснення Державним агентством інновацій у сфері безпеки і оборони України управління державними ресурсами, що виділяються на високотехнологічне забезпечення сектору безпеки та оборони, координації функцій державних органів у сфері інноваційного розвитку високотехнологічних сил оборони, оборонно-промислового комплексу,

освіти та науки, обробка даних у згадуваних у ст. 9 проекту інформаційно-комунікаційних системах вимагатиме від таких систем правового статусу публічних електронних реєстрів. Адже використання таких систем у статусі публічних електронних реєстрів концептуально узгоджувалося б із приписами ст. 1 Закону України «Про публічні електронні реєстри» щодо використання реєстрової інформації публічних електронних реєстрів для провадження відповідної управлінської діяльності та державного регулювання.

В контексті вище наведеного доцільно звернути увагу на вимоги ч. 3 ст. 4 і ч. 2 ст. 26 Закону України «Про публічні електронні реєстри» щодо обов'язковості зазначення на рівні закону певних атрибутів публічного електронного реєстру, зокрема: визначення держателя (п. 3 ч. 2 ст. 26), адміністратора (п. 4 ч. 2 ст. 26), публічних реєстраторів (п. 5 ч. 2 ст. 26), створювачів (п. 6 ч. 2 ст. 26), видів реєстрових даних (п. 9 ч. 2 ст. 26), способу створення інформації про об'єкти реєстру (п. 10 ч. 2 ст. 26), вимог до ведення реєстрів (п. 14 ч. 2 ст. 26), вимог до обробки та захисту персональних даних, інших реєстрових даних та інформації (п. 16 ч. 2 ст. 26), джерел фінансового забезпечення функціонування (п. 17 ч. 2 ст. 26) відповідних реєстрів тощо.

9.2. Пропозиції проекту щодо обліку інноваційних оборонних проектів за допомогою ведення Держоборонінновації єдиного реєстру оборонних інноваційних високотехнологічних проектів (п. 12 ч. 3 ст. 6), на нашу думку, потребуватимуть законодавчого відокремлення оборонних інноваційних проектів та їх обліку від решти інноваційних проектів, щодо яких у ст. 13 Закону України «Про інноваційну діяльність» передбачена державна реєстрація у Державному реєстрі інноваційних проектів. Адже імплементація запропонованої новели, без належних змін до чинного законодавства, обумовлюватиме необхідність одночасної паралельної реєстрації відповідних проектів у різних державних інформаційних ресурсах, що не узгоджуватиметься з одним із засадничих принципів діяльності у сфері публічних електронних реєстрів – щодо одноразовості реєстрації та недопущення реєстрації реєстрової інформації одних реєстрів в інших реєстрах чи повторного внесення ідентичної інформації (змін до неї) про зареєстровані об'єкти (п. 3 ч. 3 ст. 3 Закону України «Про публічні електронні реєстри»).

9.3. У ч. 4 ст. 10 проекту пропонується передбачити, що обов'язкові технічні стандарти Державного оборонного маркетплейсу та протоколи взаємодії між ним та компонентами оборонних систем, що ґрунтуються на відкритих і модульних архітектурах, встановлюються Держоборонінновації.

Вважаємо доцільним зазначити, що, за такого підходу, без належної аргументації та обґрунтування ігноруватиметься можливість технічної реалізації означених питань за допомогою компетенцій вже існуючого суб'єкта сектору безпеки і оборони України – Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, одним із завдань якої Законом України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» визначено здійснення стандартизації у сферах криптографічного та технічного захисту

інформації, кіберзахисту, протидії технічним розвідкам (ч. 1 ст. 3 цього Закону). А серед обов'язків згадується затвердження до використання переліків стандартів, настанов, рекомендацій, аналітичних оглядів та інших документів, розроблених та прийнятих Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), а також визнаних нею процедур оцінки відповідності, у тому числі сертифікації, рекомендованої для застосування у сферах організації спеціального зв'язку, криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту (п. 77¹ ч. 1 ст. 14 вказаного вище Закону).

10. У ст. 12 проекту пропонується врегулювати деякі питання фінансування інноваційної оборонної діяльності.

10.1. Виглядає некоректною у правовому відношенні назва ст. 12 «*Бюджетне фінансування та спеціальні фонди*» проекту, оскільки, за її змістом, йдеться загалом про механізм фінансування інноваційної оборонної діяльності, яке відповідно до ч. 1 цієї статті може здійснюватися не лише за рахунок бюджетних коштів, але й приватних інвестицій, міжнародної технічної та фінансової допомоги.

У зв'язку з цим, виникає питання щодо формулювання «*спеціальні фонди*», яке, з огляду на поєднання його з формулюванням «*бюджетне фінансування*», є юридично невизначеним. Зокрема, у даному випадку незрозуміло, про які спеціальні фонди йдеться. Так, зі змісту ч. 3 ст. 12 проекту, згідно з якою «для цільового та гнучкого фінансування ризикових інноваційних проєктів Кабінетом Міністрів України створюється Державний фонд розвитку високотехнологічних оборонних інновацій (далі – Фонд оборонних інновацій) як *спеціальний фонд державного бюджету України*, положення про який затверджується Кабінетом Міністрів України», можна зробити висновок, що йдеться виключно про *спеціальний фонд Державного бюджету України, у складі якого* створюється вказаний Фонд оборонних інновацій. До того ж, у тексті проекту жодної згадки про якісь інші спеціальні фонди немає. Відтак у пропонованому приписі доречно виключити слова – «як *спеціальний фонд державного бюджету України*», одночасно після слова «створюється» вставивши слова – «*у складі спеціального фонду Державного бюджету України*» (як це передбачено, зокрема, ст.ст. 24¹-24⁶ БК).

10.2. Зауважимо також, що джерелами формування Державного фонду розвитку високотехнологічних оборонних інновацій визначаються асигнування з державного бюджету, відрахування від реалізації надлишкового майна та продукції оборонно-промислового комплексу, добровільні внески, донорські кошти міжнародних партнерів та «інші джерела, не заборонені законом», а кошти цього Фонду пропонується спрямовувати на: надання грантів на ранній стадії високотехнологічних розробок (proof-of-concept, seed funding); фінансування венчурних інвестицій у високотехнологічні оборонні стартапи та технологічні компанії через механізми співінвестування; видачу безпроцентних позичок або позичок зі сприятливою ставкою на розвиток високотехнологічних

інноваційних оборонних проектів; виплату премій за успішну комерціалізацію інноваційних оборонних технологій.

Насамперед, слід зазначити, що такий підхід виглядає вразливим у правовому відношенні, зокрема, в аспекті положень п. 1 ч. 2 ст. 92 Конституції України, згідно з яким виключно законами України встановлюються, зокрема, Державний бюджет України і бюджетна система України, адже безпосереднє створення відповідного фонду ставиться в залежність від рішення Кабінету Міністрів України.

Крім того, слід зважати і на положення ч. 2 ст. 4 БК, за яким «бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України. Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у цьому Кодексі, застосовуються відповідні норми цього Кодексу. Виключно законом про Державний бюджет України визначаються надходження та витрати Державного бюджету України». Крім того, за змістом ч. 5 ст. 13 БК розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України. Зважаючи на це, створення такого фонду як складової спеціального фонду державного бюджету потребуватиме внесення відповідних змін до БК, в якому й мають бути врегульовані питання щодо статусу вказаного Фонду, джерел його фінансування та напрямів здійснення видатків. Разом з тим, таких змін у проекті, або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті, як передбачено вимогами ч. 8 ст. 90 Регламенту Верховної Ради України, не передбачено.

Аналогічне зауваження стосується й такого джерела, як «відрахування від реалізації надлишкового майна та продукції оборонно-промислового комплексу», оскільки чинна ст. 29 БК (п.п. 40, 41 ч. 2, п. 12¹ ч. 3) вже передбачає зарахування до загального або спеціального фонду державного бюджету відповідних коштів. Тож і це питання потребує відповідного врегулювання.

10.3. У ч. 2 ст. 12 проекту пропонується щорічно передбачати у Державному бюджеті України окремі бюджетні програми для: Державної цільової програми розвитку оборонних інновацій; діяльності Держоборонінновації та інших органів управління оборонними інноваціями; фундаментальних та прикладних наукових досліджень оборонного призначення; утримання та розвитку інфраструктури оборонних інновацій (полігони, центри тощо); утримання, діяльності та розвитку Національного воєнного науково-дослідницького інституту. Зазначене положення за своїм змістом не встановлює самостійного бюджетно-правового механізму фінансування відповідних заходів, а фактично дублює загальне правило про можливість їх фінансового забезпечення за рахунок коштів державного бюджету у порядку, визначеному бюджетним законодавством. Питання ж відкриття, структурування та щорічного визначення бюджетних програм належить до сфери бюджетного планування і вирішується у межах бюджетного процесу. Звертаємо увагу, що відповідно до ст. 95 Конституції України виключно законом про Державний бюджет України

визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. На наш погляд, більш коректним було б передбачити, що фінансування відповідних заходів здійснюється в межах бюджетних призначень, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

10.4. На наш погляд, некоректним виглядає формулювання – «джерелами формування коштів Фонду оборонних інновацій є: 1) *асигнування* з Державного бюджету України» (п. 1 ч. 4 ст. 12 Закону). Зокрема, поняття «бюджетне асигнування» представляє собою «*повноваження* розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження» (п. 6 ч. 1 ст. 2 БК) і аж ніяк не може вважатися джерелом коштів. У частині ж такого джерела як бюджет, стосовно Фонду оборонних інновацій коректно говорити про *доходи бюджету, які мають цільове спрямування* (що відповідатиме п. 1 ч. 3 ст. 13 БК), на кшталт, як це передбачено для аналогічних фондів у ст.ст. 24¹-24⁶ БК.

Також викликає сумнів коректність застосування формулювання ч. 4 ст. 12 проекту – «інші джерела, не заборонені законом», яке не відповідає природі спеціального фонду бюджету, надходження якого мають бути не абстрактними, а конкретно визначеними.

10.5. Частиною 5 ст. 12 проекту встановлено, що кошти Фонду оборонних інновацій спрямовуються, зокрема, на *фінансування венчурних інвестицій* у високотехнологічні оборонні стартапи та технологічні компанії через механізми співінвестування.

На нашу думку, зазначене положення потребує редакційного та змістовного доопрацювання. Насамперед, варто врахувати, що, з погляду юридичної та економічної термінології, *інвестиції*, як правило, *здійснюються*, а не фінансуються.

Крім того, запропонована норма створює певні ризики з огляду на її надмірно широкий і недостатньо конкретизований характер, зокрема, тому, що у запропонованій редакції вона може тлумачитися як загальний дозвіл на вкладення коштів Фонду оборонних інновацій у приватні стартапи, інвестиційні фонди або інші комерційні структури без визначення чітких критеріїв відбору таких суб'єктів, процедур ухвалення інвестиційних рішень, механізмів контролю за використанням коштів, порядку оцінки ефективності інвестицій та запобігання конфлікту інтересів.

Слід також зазначити, що використання формулювання «*через механізми співінвестування*» не відповідає принципу правової визначеності, оскільки проект не розкриває зміст такого механізму. Зокрема, не визначено, чи йдеться про пряме вкладення коштів Фонду у статутний капітал суб'єктів господарювання, придбання корпоративних прав, участь в інститутах спільного інвестування, надання поворотної фінансової допомоги, грантове фінансування, укладення договорів про спільну діяльність або іншу правову модель.

10.6. У ч. 6 ст. 12 проекту пропонується встановити, що «управління активами Фонду оборонних інновацій та прийняття інвестиційних рішень здійснює незалежна Професійна інвестиційна рада, до складу якої входять *фахівці з досвідом у венчурному капіталі та інноваційних високих оборонних технологіях*. Її склад, порядок формування та діяльність регулюється окремим положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України». Водночас формулювання «фахівці з досвідом у венчурному капіталі», на наш погляд, потребує доопрацювання, оскільки не є достатньо юридично визначеним і не розкриває змісту відповідної кваліфікаційної вимоги. Зокрема, з наведеного формулювання незрозуміло, чи йдеться про досвід роботи у сфері венчурного інвестування, управління активами венчурних фондів, супроводу інвестиційних угод, залучення приватного капіталу або про інший релевантний професійний досвід.

11. Частиною 3 ст. 13 проекту пропонується передбачити, що «держава сприяє створенню та функціонуванню *приватних венчурних фондів та фондів прямих інвестицій*, що спеціалізуються на високих оборонних інноваційних технологіях та технологіях подвійного призначення, шляхом: 1) *співінвестування через Фонд оборонних інновацій*; 2) надання державних гарантій частці інвестиційних ризиків; 3) *спрощення регуляторних процедур для таких фондів*».

Слід зазначити, що запропонована норма вимагає уточнення з метою забезпечення належного механізму її реалізації. Насамперед, з її змісту незрозуміло, що саме мається на увазі під «співінвестуванням через Фонд оборонних інновацій». Якщо йдеться про внесення державних коштів до приватних венчурних фондів або фондів прямих інвестицій, така модель містить ризики неузгодженості з положеннями Закону України «Про інститути спільного інвестування». Зокрема, відповідно до абз. 3 ч. 1 ст. 4 зазначеного Закону держава або територіальна громада, а також юридичні особи, частка державної чи комунальної власності в яких перевищує 25 відсотків, не можуть бути учасниками інституту спільного інвестування. При цьому, венчурний фонд є різновидом інституту спільного інвестування, що зумовлює необхідність узгодження запропонованого механізму співінвестування з чинними законодавчими обмеженнями.

Окремого уточнення потребує й положення щодо «спрощення регуляторних процедур для таких фондів». У запропонованій редакції не конкретизовано, які саме процедури можуть підлягати спрощенню: реєстрація інституту спільного інвестування, ліцензування компанії з управління активами, сертифікація відповідних фахівців, процедури фінансового моніторингу, зокрема AML/KYC, розкриття інформації чи інші регуляторні вимоги. Водночас зазначені процедури виконують гарантійну та превентивну функції, оскільки спрямовані на захист прав та законних інтересів інвесторів, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування, запобігання зловживанням, конфліктам інтересів і використанню фінансового сектору з

протиправною метою. Відтак їх невизначене або надмірне спрощення може негативно вплинути на рівень захисту інвесторів, стабільність фінансового ринку, ефективність державного нагляду та довіру до відповідних інвестиційних механізмів.

Крім того, слід звернути увагу на використання у проекті формулювання – «фонди прямих інвестицій». Ані проект, ані чинне законодавство України не містять чіткого визначення цього поняття, що ускладнює встановлення правової природи таких фондів, порядку їх створення, функціонування, державного регулювання та нагляду за їх діяльністю. У зв'язку з цим, доцільно уточнити, про які саме організаційно-правові форми або інвестиційні структури йдеться, а також чи мають вони розглядатися як інститути спільного інвестування, інші фінансові установи тощо.

12. Вбачається зайвим вміщення у проекті положень, які стосуються податкових пільг (ч. 2 ст. 13, ч. 4 ст. 20, ч. 4 ст. 24, ч. 5 ст. 26), які, за своїм змістом, по суті, мають інформаційний характер, адже безпосередньо конкретні пільги встановлюватимуться Податковим кодексом України (далі – ПК). До речі, ч. 1 ст. 27 проекту передбачено, що «податкові та митні пільги з метою стимулювання оборонної інноваційної діяльності для суб'єктів, визначених у статті 5 цього Закону та включених до реєстру Держоборонінновації, надаються відповідно до Податкового кодексу України та Митного кодексу України». Тим більше, що відповідно до п. 7.3 ст. 7 ПК «будь-які питання щодо оподаткування регулюються цим Кодексом і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення щодо внесення змін до цього Кодексу та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства».

Принагідно також зауважимо, що виникає питання щодо змісту припису ч. 4 ст. 24 проекту, згідно з яким «кошти, отримані Україною від участі в програмах НАТО (гранти, фінансування проектів), звільняються від оподаткування та не підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку, якщо інше не передбачено умовами конкретної програми», адже у пропонованому вигляді, по суті, йдеться про доходи бюджету.

Крім того, відповідно до ч. 5 ст. 26 проекту «для оподаткування витрати суб'єктів господарювання на гармонізацію своєї продукції та виробництва з вимогами STANAG можуть частково компенсуватися за рахунок коштів Фонду оборонних інновацій або визнаватися витратами на НДДКР». В даному аспекті виглядає незрозумілим, яке відношення положення щодо компенсації державою відповідних витрат має до питань оподаткування.

13. Виглядає некоректним у правовому відношенні вміщення у Законі, проект якого розглядається, положень, що стосуються публічних закупівель (п. 10 ч. 1 ст. 2, п. 2 ч. 1 ст. 3, ч.ч. 2, 3 ст. 10, п. 4 ч. 2 ст. 14, ч. 4 ст. 14, п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону), оскільки вони є предметом регулювання законів України «Про публічні закупівлі», «Про оборонні закупівлі», а тому перегляд

положень, що стосуються публічних закупівель, має здійснюватися шляхом внесення змін до вказаних законів.

Слід також зазначити, що некоректним є застосування поняття «державні закупівлі» (п. 1 ч. 3 ст. 29 проекту), адже наразі у законодавстві застосовується поняття «публічні закупівлі».

Окрім того, проект визначає *Держоборонінновації державним замовником* на оборонні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (далі – НДДКР) *за погодженням з Міністерством оборони України та Генеральним штабом ЗСУ* (ч. 1 ст. 19). Однак відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про оборонні закупівлі» державні замовники у сфері оборони – це *визначені Кабінетом Міністрів України* центральні органи виконавчої влади, інші державні органи, військові формування, утворені відповідно до законів України. Так само визначення «державний замовник оборонних інновацій» у п. 4 ч. 1 ст. 1 проекту вказує, що це *центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері оборони, або спеціально уповноважений ним орган*, що формує технічні вимоги, здійснює замовлення та фінансує розроблення, випробування та закупівлю оборонних інновацій.

Основним методом розміщення державного замовлення на НДДКР пропонується *відкритий конкурс, який проводиться у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України* (ч. 3 ст. 19 проекту). Водночас відповідно до ч. 4 ст. 2 Закону України «Про оборонні закупівлі» забороняється придбання товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення видів (процедур) закупівель, визначених цим Законом або Законом України «Про публічні закупівлі», та укладення державних контрактів (договорів), що передбачають оплату державним замовником у сфері оборони, товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення видів (процедур) закупівель, визначених цим Законом або Законом України «Про публічні закупівлі», *крім випадків, передбачених цим Законом*.

Таким чином, норми проекту не узгоджуються з діючим законодавством у сфері публічних закупівель, у тому числі, оборонних, та не визначають власних чітких процедур, повноважень і механізмів реалізації державного замовлення на оборонні НДДКР. Подібні зауваження доцільно висловити й щодо пропозиції створення акселераційних програм та технологічних парків оборонного профілю (ст. 21 проекту).

14. У ч.ч. 1-4 ст. 16 проекту передбачено, що Кабінетом Міністрів України утворюється Національний воєнний науково-дослідницький інститут (далі – НВНДІ) як *«військовий заклад вищої освіти з особливим статусом»*, що поєднує освітню, наукову, дослідницьку, виробничу та випробувальну діяльність за відповідними напрямками (кібернетичні технології, мехатроніка та ін.). Основним завданням цього інституту є *підготовка офіцерських кадрів тактичного та оперативного рівнів, а також фахівців в галузі оборонних інновацій, здійснення експертної, науково-дослідницької, експериментально-виробничої та випробувальної діяльності*. Також визначається структура такого Інституту.

З цього приводу доцільно зазначити таке.

14.1. Суперечливими є положення про те, що, з одного боку, НВНДІ як заклад вищої освіти поєднує не лише освітню та наукову, але й *виробничу та випробувальну діяльність*, які загалом не є типовими для закладу вищої освіти чи військового навчального закладу у розумінні чинного законодавства. З іншого боку, – його основним завданням визначено *підготовку фахівців*, у тому числі, в галузі оборонної експериментально-виробничої та випробувальної діяльності.

Таке поєднання функцій створює правову невизначеність щодо реальної природи НВНДІ: чи він є, передусім, Ю закладом вищої освіти, чи науково-дослідною та випробувальною установою, чи спеціалізованим виробничо-випробувальним центром, що виходить за межі моделі закладу вищої освіти, визначеної Законом України «Про вищу освіту».

Крім того, у проекті не визначено, яким чином НВНДІ співвідноситься з наявними вищими військовими навчальними закладами, що створює правову невизначеність щодо його місця в системі військової освіти.

При цьому, оскільки цей заклад створюється для комплексної підготовки *висококваліфікованих кадрів для інноваційних сил сектору безпеки та оборони України, оборонно-промислового комплексу, проведення наукових досліджень в сфері високих оборонних технологій та інновацій* (а не тільки військовослужбовців та інших осіб для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського і старшинського) складу з метою задоволення потреб ЗСУ, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, інших розвідувальних органів України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, як це передбачено для вищих військових навчальних закладів (див. п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»)), то виникає запитання про доцільність його визначення як військового закладу вищої освіти з особливим статусом.

14.2. У ч. 4 ст. 16 проекту вказується, що у складі НВНДІ утворюються: 1) Науково-дослідний центр майбутніх конфліктів, який займається прогнозуванням характеру війн, моделюванням сценаріїв та розробленням концепцій застосування нових технологій; 2) Центр компетенцій з оборонних інновацій та майбутніх технологій; 3) полігони, лабораторії та центри моделювання для Інноваційних сил оборони; 4) експериментальне виробництво для створення дослідних інноваційних високотехнологічних зразків озброєння та військової техніки.

Водночас у наступних нормах проекту розкриваються лише види та призначення полігонів, лабораторій та центрів моделювання для інноваційних сил оборони (ст. 17), тоді як правовий статус, функції, порядок діяльності Науково-дослідного центру майбутніх конфліктів, Центру компетенцій з оборонних інновацій та майбутніх технологій, експериментального

виробництва не визначені взагалі. Таким чином, проект містить фрагментарне регулювання структури НВНДІ.

14.3. Дублюються та не узгоджуються між собою положення щодо *підготовки фахівців* для Інноваційних сил оборони за спеціальними *програмами* які, відповідно до приписів ч. 5 ст. 16 проекту, *розробляються НВНДІ та погоджуються* Держоборонінновації, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки в Україні, Міноборони та Генеральним штабом ЗСУ, а відповідно до положень ч. 1 ст. 18 проекту – *розробляються спільно* Міноборони, Держоборонінновації, Генеральним штабом ЗСУ та НВНДІ.

Також незрозуміло, як ці програми співвідносяться з освітніми програмами, передбаченими ст. 9¹ Закону України «Про вищу освіту».

Окрім того, виникає питання щодо необхідності погодження усіх програм підготовки таких фахівців з Міноборони та Генеральним штабом ЗСУ (ч. 5 ст. 16 проекту). Адже НВНДІ уповноважений здійснювати підготовку для Інноваційних сил оборони не тільки військовослужбовців, а й інших фахівців.

15. Частиною 4 ст. 18 проекту визначено, що *військовослужбовці та фахівці*, які пройшли *підготовку* в Інноваційних силах оборони *або* в НВНДІ, беруть на себе *зобов'язання щодо проходження військової служби (роботи)* у сфері оборонних інновацій протягом не менше 5 років.

З цього приводу слід зауважити таке.

15.1. Викликає сумнів доцільність поширення вимоги щодо обов'язкового п'ятирічного проходження служби (роботи) та відшкодування вартості підготовки на всіх військовослужбовців та фахівців, які пройшли підготовку. Адже відповідно до ч. 2 ст. 18 проекту програми підготовки охоплюють широкий спектр заходів – від здобуття вищої освіти, поглибленого вивчення високих інноваційних технологій – до виховання лідерства, мовної підготовки, періодичного підвищення кваліфікації, стажувань тощо. Застосування однакових зобов'язань п'ятирічного відпрацювання до осіб, які, наприклад, лише пройшли програму виховання лідерства, мовну підготовку або короткострокове підвищення кваліфікації, є необґрунтованим, адже такі заходи не становлять повноцінної спеціальної підготовки, що потребують значних державних витрат.

15.2. Використання у формулюванні – «в Інноваційних силах оборони *або* в НВНДІ» – сполучника «або» створює враження, що йдеться про дві окремі, незалежні одна від одної інституції, що виглядає дещо нелогічним. Адже відповідно до визначення Інноваційних сил оборони (закріпленого у п. 7 ч. 1 ст. 1 проекту), а також назви розділу IV проекту («Інноваційні сили оборони та підготовка кадрів») НВНДІ є їх структурним елементом.

16. У ч. 5 ст. 19 проекту встановлено, що у державному контракті на НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи) обов'язково визначаються: права інтелектуальної власності на результати робіт (відповідно до ст. 20 цього Закону), умови їх експлуатації та комерціалізації, порядок взаємодії з інноваційними силами оборони на етапі випробувань.

Звертаємо увагу, що ст. 20 проекту регулює механізми комерціалізації результатів оборонних НДДКР, натомість ст. 22 проекту встановлює особливості правової охорони інтелектуальної власності у сфері високотехнологічних оборонних інновацій.

17. Щодо змісту ст. 22 проекту доцільно зазначити таке.

17.1. У ч. 2 цієї статті передбачено, що «права на результати інтелектуальної діяльності, створені за рахунок коштів державного бюджету або Фонду оборонних інновацій, *зазвичай* належать державі у особі Держоборонінновації. Винятки можуть бути передбачені договором (контрактом) на виконання НДДКР». Зазначене формулювання потребує доопрацювання, оскільки використання в нормі права слова «зазвичай» є юридично некоректним. Норма права має встановлювати чітке, формально визначене та загальнообов'язкове правило поведінки, натомість слово «зазвичай» має оціночний і невизначений характер, не дає змоги однозначно встановити, у яких саме випадках права належать державі, а в яких – іншому суб'єкту.

17.2. Згідно з ч. 3 ст. 22 проекту «державна у особі Держоборонінновації надає невиключні ліцензії на комерційне використання таких результатів інтелектуальної діяльності:

1) першочергово – українським суб'єктам оборонно-промислового комплексу для задоволення потреб національної безпеки та оборони на недискримінаційній основі.

2) розробнику (виконавцю робіт) – для комерціалізації на цивільних ринках або для експорту за погодженням з органами експортного контролю.

3) в обмін на отримання ліцензійних платежів (роялті), які спрямовуються до Фонду оборонних інновацій».

Запропонована редакція потребує уточнення, оскільки виокремлення положення про ліцензійні платежі в самостійний п. 3 створює множинність тлумачення щодо суб'єктів, на яких покладається обов'язок їх сплати. Зокрема, із тексту норми незрозуміло, чи мають такі платежі сплачувати українські суб'єкти оборонно-промислового комплексу, яким ліцензії надаються для задоволення потреб національної безпеки та оборони, чи розробники, тобто, виконавці робіт, яким ліцензії надаються для комерціалізації на цивільних ринках або для експорту. Також не визначено, чи є сплата роялті загальною умовою надання будь-якої невиключної ліцензії, чи вона застосовується лише до окремих випадків комерційного використання відповідних результатів інтелектуальної діяльності.

Крім того, з огляду на специфіку сфери оборонних технологій, надання невиключних ліцензій потребує встановлення додаткових запобіжників. Відповідно до ч. 3 ст. 1108 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, а також видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання цього самого об'єкта у

зазначеній сфері. За відсутності спеціальних обмежень і процедур перевірки ліцензіатів така модель може створювати ризики неконтрольованого поширення оборонних технологій, їх передачі підсанкційним особам, особам, пов'язаним із державою-агресором, іноземним контрагентам без належного експортного контролю або іншим особам, участь яких може становити загрозу національній безпеці та обороні. Окремо слід врахувати положення ч. 4 ст. 30 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», згідно з яким володілець патенту на секретний винахід або секретну корисну модель може видати ліцензію на використання такого винаходу чи корисної моделі лише особі, яка має дозвіл на доступ до нього від Державного експерта. Отже у випадках, коли результати інтелектуальної діяльності становлять секретний винахід, секретну корисну модель, надання ліцензій має здійснюватися з урахуванням спеціального правового режиму охорони державної таємниці, експортного контролю, санкційних обмежень і вимог щодо доступу до відповідної інформації.

17.3. У ч. 4 ст. 22 проекту передбачено, що «для забезпечення безпеки та захисту державної таємниці може бути встановлено режим таємності щодо сутності винаходу (корисної моделі, промислового зразка). У такому разі видається «військовий патент» (secret patent), інформація про який не публікується, а права охороняються в закритому реєстрі. Умови доступу до інформації про такий патент визначаються окремим положенням».

Зазначена норма потребує доопрацювання, оскільки в ній фактично ототожнюються поняття «secret patent», тобто, «секретний патент», та «військовий патент», хоча чинне законодавство України не використовує поняття «військовий патент» та «секретний патент». Слід зазначити, що зі змісту ч. 4 ст. 22 проекту можна зробити висновок, що йдеться, насамперед, про секретний винахід або секретну корисну модель. Відповідно до абз. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» секретним винаходом або секретною корисною моделлю є винахід чи корисна модель, що містить інформацію, віднесену до державної таємниці, права на які засвідчуються відповідно патентом на секретний винахід або патентом на секретну корисну модель. У цьому Законі передбачена також діяльність Державного реєстру України секретних винаходів і Державного реєстру України секретних корисних моделей, які ведуться в електронній формі. Тобто, у чинному законодавстві замість поняття «секретний патент» використовуються поняття «патент на секретний винахід» та «патент на секретну корисну модель». Отже профільне законодавство вже передбачає спеціальний правовий режим охорони секретних винаходів і секретних корисних моделей, а також відповідні охоронні документи та реєстри.

18. Частина 1 ст. 23 проекту «Принципи співпраці з НАТО, ЄС та країнами-партнерами у сфері оборонних інновацій» визначає, що Україна здійснює міжнародне співробітництво у сфері високотехнологічних оборонних інновацій

на основі принципів взаємної вигоди, дотримання норм міжнародного права, відповідальності за нерозповсюдження та сприяння досягненню стратегічної мети – повноправного членства в НАТО та ЄС (ч. 1).

По-перше, у цих положеннях не визначено суб'єкта «співпраці» з НАТО, ЄС чи окремими державами-партнерами. А до завдань Держоборонінновації проектом віднесено не співпрацю, а організацію роботи з гармонізації національних стандартів у сфері оборонних технологій зі стандартами НАТО (STANAG) та ЄС та міжнародне співробітництво у сфері оборонних інновацій, представництво інтересів України в відповідних органах НАТО та ЄС (п.п. 10, 11 ч. 3 ст. 6).

По-друге, формулювання – «відповідальності за нерозповсюдження» – є неповним, оскільки не уточнює, про нерозповсюдження яких саме об'єктів йде мова: зброї масового знищення, інноваційних технологій, товарів подвійного призначення тощо. Без такого уточнення норма не відповідає вимогам юридичної визначеності. Подібне зауваження слід висловити й до назви ст. 25 проекту – «Співпраця з передовими оборонними компаніями та центрами країн НАТО», оскільки незрозуміло, про які центри йде мова: передові, оборонні чи центри країн НАТО.

19. Вважаємо недоцільним визначення у ст. 24 проекту переліку програм та ініціатив НАТО, в яких Україна прагне до повноцінної участі. Адже у разі як розширення, так і звуження переліку таких програм необхідні будуть зміни до закону. Також це усуває можливість участі України в нових програмах, які не зазначені у цьому переліку.

20. У ст. 28 проекту визначаються засади державно-приватного партнерства в сфері оборонних інновацій.

Зважаючи на те, що спеціальним законодавчим актом у цій сфері є Закон України «Про публічно-приватне партнерство», доречніше у проекті врегулювати тільки основні особливості такого партнерства у сфері оборонних інновацій з посиланням на організацію здійснення такого партнерства відповідно до Закону України «Про публічно-приватне партнерство».

Окрім того, пропонувані приписи викликають деякі зауваження.

20.1. Згідно з ч. 2 ст. 2 чинного Закону України «Про публічно-приватне партнерство» відносини, що виникають у зв'язку з публічно-приватним партнерством (далі – ППП), встановлюються виключно цим Законом і не можуть регулюватися іншими законами, крім випадків, встановлених цим Законом. Зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законом про внесення змін до цього Закону. Якщо для реалізації положень поданого проекту закону про внесення змін до цього Закону необхідні зміни до інших законодавчих актів, такі зміни викладаються в розділі «Прикінцеві та перехідні положення» проекту закону про внесення змін до цього Закону. У зв'язку з цим, пропонуємо внести до проекту відповідні зміни.

20.2. У ч. 1 ст. 28 проекту визначено, що державно-приватне партнерство у сфері оборонних інновацій може здійснюватися у таких основних формах: концесійні угоди; угоди про спільну діяльність (консорціум); довгострокові контракти «під ключ»; спільне підприємство з державною часткою; створення нової юридичної особи з участю держави (через Держоборонінновації або державне підприємство) та приватного інвестора.

Водночас, згідно з ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічно-приватне партнерство», яка передбачає форми здійснення ППП, встановлено, що у рамках здійснення ППП відповідно до цього Закону та інших законодавчих актів України можуть укладатися: 1) концесійний договір; 2) договір ППП. Тобто, перелік є вичерпним і обмежується лише 2 формами. Зазначимо, що відповідно до ч. 2 ст. 5 цього Закону «договори, що укладаються відповідно до цього Закону або Закону України «Про концесію», можуть поєднувати елементи різних договорів (змішані договори), укладення яких регулюється цим Законом та одночасно іншими законодавчими актами».

21. Проект містить недоліки термінологічного та редакційного характеру.

21.1. У п. 10 ч. 1 ст. 1 проекту визначається поняття «*оборонна інновація або інновація в сфері оборони* – новий або вдосконалений продукт (виріб, технологія, послуга), спосіб його виробництва або застосування, а також нові організаційно-правові та управлінські рішення в сфері оборони та безпеки, результатом впровадження яких є досягнення переваги над противником у військовій, технологічній, економічній чи інформаційній сферах».

На наш погляд, недоречно використовувати термін, який має подвійну назву, що може створювати певні труднощі в процесі правозастосування. До того ж, незрозуміло, чи у тексті закону має використовуватися повна назва терміну, чи лише одна з його варіацій. Принагідно зазначимо, що у проекті ні повна назва терміну – «*оборонна інновація або інновація в сфері оборони*», ні його варіація – «*інновація в сфері оборони*» – не використовуються. Натомість повсюдно вживається термін «*оборонна інновація*» (у різних відмінках). У зв'язку з цим, у пропонованому терміні слова «*або інновація в сфері оборони*» доцільно виключити.

Окрім того, у проекті неодноразово використовується поняття «*оборонні високотехнологічні інновації*» (п. п. 5, 6 ч. 2 ст. 5, пп. 3, 4, 5 ч. 3 ст. 6, ст. 9 тощо). Проте, що мається на увазі під цим поняттям та чим воно відрізняється від поняття «*оборонна інновація*» (як і поняття «*високотехнологічна оборонна інновація*» у п. 7 ч. 1 ст. 9 проекту) та «*революційні оборонні інновації*» у п. 10 ч. 1 ст. 1 проекту), з тексту проекту незрозуміло.

Аналогічне зауваження щодо подвійної назви терміну стосується поняття «*високотехнологічний оборонний кластер або оборонний інноваційний кластер*» у п. 2 ч. 1 ст. 1 проекту.

21.2. У проекті наявне поняття «*державно-приватне партнерство*» (п. 2 ч. 1 ст. 1, ч. 8 ст. 2, п. 6 ч. 1 ст. 3, п. 3 ч. 5 ст. 4, ч. 1 ст. 13, ст. 28).

Слід звернути увагу, що хоча поняття «державно-приватне партнерство» використовується у Законі України «Про національну безпеку України» (ч. 3 ст. 26, ч. 3 ст. 30, ч. 3 ст. 31), проте 19 червня 2025 року був прийнятий Закон України «Про публічно-приватне партнерство», яким Закон України «Про державно-приватне партнерство» було визнано таким, що втратив чинність. Тому термінологія законодавчих актів з цього питання вимагає приведення у відповідність.

У зв'язку із цим також некоректною є вказівка у ч. 2 ст. 1 проекту на Закон України «Про державно-приватне партнерство».

21.3. Проектом не враховано правило законодавчої техніки, згідно з яким на початку закону мають даватися визначення тим поняттям, які неодноразово використовуються у його тексті.

21.3.1. У п. 5 ч. 1 ст. 1 проекту дається визначення поняття «експериментально-бойові підрозділи» як «постійно діючі підрозділи Інноваційних сил оборони у складі Збройних Сил України, інших складових сил оборони ...».

Проте: у п. 7 ч. 1 ст. 1 проекту вказується про *експериментально-бойові частини, підрозділи, з'єднання ЗСУ, інших складових сил оборони*; у п. 2 ч. 2 ст. 5 – про Інноваційні сили оборони та *експериментально-бойові підрозділи* як суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, які є окремими від ЗСУ, інших складових сил оборони, утворених відповідно до законів України; у п. 5 ч. 5 ст. 21 проекту – *про експериментальні підрозділи*.

21.3.2. У п. 6 ч. 1 ст. 1 проекту дається визначення поняття «життєвий цикл оборонної інновації», але у тексті воно наявне тільки при визначенні принципу швидкості життєвого циклу інновації (п. 9 ч. 1 ст. 3 проекту), а у п. 2 ч. 2 ст. 28 проекту вже вказується про життєвий цикл оборонної системи.

21.3.3. У п. 11 ч. 1 ст. 1 проекту наявне визначення поняття «оборонно-технологічний «стартап»». Разом з тим, у тексті проекту вказується про стартапи (п. 2 ч. 1 ст. 1, ч. 3 ст. 2, п. 6 ч. 1 ст. 3, п. 5 ч. 2 ст. 5, ст. 29), технологічні стартапи (п. 3 ч. 2 ст. 8), високотехнологічні оборонні стартапи (п. 2 ч. 5 ст. 12, п. 2 ч. 2 ст. 13), оборонні стартапи (ч. 4 ст. 13, ч. 1 ст. 21), приватні стартапи (ч. 6 ст. 21), українські стартапи (п. 2 ч. 2 ст. 24).

21.4. У проекті також варто уніфікувати такі поняття як «венчурні компанії» (ст. 5) та «венчурні фонди» (ст. 8); «малі інноваційні підприємства» (ч. 1 ст. 29), «невеликі інноваційні компанії» (ч. 4 ст. 20), «малі інвестиційні підприємства» (ч. 4 ст. 29); «малі та середні підприємства» (п. 5 ч. 2 ст. 5, ч. 6 ст. 21) та «малі і середні суб'єкти господарювання» (п. 6 ч. 1 ст. 3), «великі оборонні холдинги» (ч. 3 ст. 21), «малі інноваційні підприємства» (ст. 29) тощо.

21.5. З точки зору правил законодавчої техніки, до тексту закону не варто вміщувати слова та словосполучення іноземною мовою та слова іншомовного походження, а слід використовувати їхні відповідники державною мовою.

Проте у проекті багато слів, виразів та аббревіатур іноземною мовою (STANAG – у п. 3 ч. 1 ст. 1, п. 5 ч. 1 ст. 3; result-oriented – у п. 3 ч. 1 ст. 3; speed-to-capability – у п. 9 ч. 1 ст. 3; effect – у п. 6 ч. 1 ст. 7; innovation fund, DIANA, Instrument contributing to Peace and Stability – у п. 2 ч. 2 ст. 14); innovation partnership – у п. 1 ч. 4 ст. 19; SBIR-аналог – у п. 3 ч. 4 ст. 19; EU Common Security and Defence Policy, CSDP – у п. 2 ч. 2 ст. 23, тощо).

При цьому, поняття «домен ведення боротьби» краще замінити українським аналогом, оскільки воно хоч і наявне в документах НАТО², проте не використовується у національному законодавстві (п. 2 ч. 3 ст. 15 проекту).

Також не варто у проекті використовувати аббревіатури, які не визначені (зокрема, НДДКР – у ст. 20; ОБТ, РНБО – у ч. 4 ст. 19; НВНДІ – у ч. 4 ст. 21 тощо).

21.6. Викликає зауваження використання у тексті проекту таких юридично невизначених понять, як: «ініціативи «Пентагону»» (п. 10 ч. 2 ст. 7); «*технічне обличчя* майбутніх інноваційних високотехнологічних систем озброєння та інноваційних оборонних технологій» (ч. 1 ст. 19); «*контактна установа*», «*єдине вікно*» (ч. 3 ст. 25 проекту). А замість поняття «вітчизняний» (п. 3 ч. 1 ст. 1, п. 5 ч. 2 ст. 2 проекту) краще вживати «український» або «національний».

21.7. У ч. 2 ст. 1 проекту вказується Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». Проте цей Закон зараз має назву – «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» у зв'язку зі змінами, внесеними Законом України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-ІХ.

Також у цьому приписі некоректною є й вказівка на Закон України «Про державні закупівлі», оскільки цей Закон має назву – «Про публічні закупівлі».

21.8. Частина 1 та 3 ст. 2 проекту повторюють однакові приписи, які стосуються мети оборонної інноваційної діяльності.

21.9. Нумерація частин у ст. 18 проекту не відповідає загальній нумерації частин статей у всьому проекті.

22. У п. 2 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення», у змінах до Закону України «Про Збройні Сили України» до експериментально-бойових підрозділів інноваційних сил оборони пропонується включити підрозділ радіоелектронної боротьби та *кіберзахисту*. Разом з тим, ані у проекті, ані у супровідних документах до нього не деталізується функціональне співвідношення такого підрозділу із повноваженнями Центру кіберзахисту Міноборони – галузевого CSIRT, згадуваного у ч. 3 ст. 9 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

23. У п. 1 розд. VIII проекту передбачається, що Закон, проект якого розглядається, набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування, крім ст.ст. 9, 16, 17, які набирають чинності через дванадцять місяців з дня його

² English-Ukrainian military dictionary. URL : <https://english-military-dictionary.org.ua/search/domain?1b66687a2717ac9c38c3fec6fb71dde=1>

опублікування. При цьому, Кабінету Міністрів України доручається протягом шести місяців з дня набрання чинності проектом Закону, що розглядається: 1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; 2) забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації положень цього Закону; 3) утворити органи, передбачені цим Законом; 4) подати Верховній Раді України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що випливають з цього Закону; 5) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, у відповідність із цим Законом, а протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності проектом Закону, що розглядається: 1) утворити Національний військовий науково-дослідницький інститут; 2) забезпечити передачу Національному військовому науково-дослідницькому інституту дослідних, випробувальних та наукових підрозділів Міністерства оборони України, Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки, а також структурних підрозділів інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють діяльність, яка відповідає визначенню інноваційних сил оборони, з метою їх інтеграції в єдину систему Інноваційних сил оборони.

23.1. Такі положення свідчать про відсутність достатніх і завершених механізмів для реалізації положень Закону у разі його прийняття, оскільки закладають основи для невиконання законодавчих приписів протягом певного часу з моменту набрання ним чинності.

23.2. Відповідне доручення Кабінету Міністрів України подати Верховній Раді України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що випливають з цього Закону, не узгоджується з Регламентом Верховної Ради України. Так, відповідно до ч. 8 ст. 90 Регламенту Верховної Ради України «якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «Перехідні положення» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті. До законопроекту додається перелік законів та інших нормативних актів, прийняття або перегляд яких необхідно здійснити для реалізації положень законопроекту в разі його прийняття».

24. У п. 5 пояснювальної записки до проекту зазначено, що фінансування інноваційної оборонної діяльності здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету України, коштів спеціальних фондів, приватних інвестицій, міжнародної технічної та фінансової допомоги, а також передбачається створення Державного фонду розвитку високотехнологічних оборонних інновацій як спеціального фонду державного бюджету України.

Водночас попри вимоги п. 2 ч. 1, ч. 3 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України, ч. 1 ст. 27 БК, до проекту не надано обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування закону після його прийняття, зокрема, у частині зміни обсягу необхідних видатків державного бюджету, втрат його доходів у зв'язку із запровадженням податкових і митних

стимулів, можливого збільшення державних гарантій, а також джерел покриття таких витрат. З огляду на зміст проекту, відповідні розрахунки мали б охоплювати щонайменше: витрати на утворення та утримання Держоборонінновації; створення і функціонування Центру передових оборонних дослідницьких проектів, Центру компетенцій, Державного оборонного маркетплейсу; утворення Національного воєнного науково-дослідницького інституту; капітальні видатки на полігони, лабораторії, дата-центри та іншу інфраструктуру; обсяг фінансування Державної цільової програми розвитку оборонних інновацій; обсяг грантів, позичок, венчурного співінвестування, премій, компенсацій та державних гарантій; прогноз втрат доходів бюджету від податкових і митних пільг; вплив проекту на видатки Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України та інших головних розпорядників бюджетних коштів.

Перший заступник
керівника Головного управління

С. Гудзинський

Вик.: Т. Ткач, І. Пастух, Н. Пархоменко, А. Мних, Я. Бережний, О. Гончаренко, Е. Вальковський, С. Коновалова, О. Макаренко

